

Sygn. akt II UK 84/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 17 października 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)

SSN Krystyna Bednarczyk

SSN Beata Gudowska (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania M.R.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z udziałem zainteresowanego M. Z.

o ubezpieczenie społeczne,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 17 października 2006 r.,

skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w G.

z dnia 17 listopada 2005 r., sygn. akt III AUa .../04,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

W odwołaniu od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w O. z dnia 18 lutego 2004 r. stwierdzającej niepodleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawarcia umowy o pracę z M. Z. prowadzącym przedsiębiorstwo budowlane „M.”, M. R. podniosła, że w okresie od dnia 1 października do 31 października 2003 r. była zatrudniona i faktycznie wykonywała pracę sprzątaczką.

Sąd Okręgowy w E. wyrokiem z dnia 17 czerwca 2004 r. oddalił odwołanie przyjmując, że wobec braku racjonalnych i uzasadnionych ekonomicznie powodów zatrudnienia pracownika do sprzątania na okres jednego miesiąca oraz nie dając wiary dowodom z zeznań świadków i wnioskodawczyni co do faktu świadczenia pracy zgodnie z art. 22 § 1 Kodeksu pracy, wyłącznym celem zawarcia umowy o pracę było uzyskanie przez ubezpieczoną prawa do wcześniejszej emerytury.

Apelację ubezpieczonej oddalił Sąd Apelacyjny w G. wyrokiem z dnia 17 listopada 2005 r. uznawszy trafność oceny Sądu pierwszej instancji co do tego, że umowa o pracę nie została zawarta w celu faktycznej realizacji wynikającego z jej treści stosunku pracy, lecz dla uzyskania statusu pracownika, a przez to prawa do świadczenia emerytalnego. Zawarta umowa o pracę nie była pozorna, gdyż praca była faktycznie wykonywana, jednak zawarto ją w celu obejścia prawa i z tego powodu, jako bezwzględnie nieważna, nie mogła wywołać żadnych skutków także w sferze ubezpieczenia społecznego.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wniosła ubezpieczona, domagając się jego zmiany albo uchylenia w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Skarga została oparta na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego – art. 22 § 1 k.p. w związku z art. 58 k.c. oraz w związku z art. 300 k.p. przez błędne przyjęcie faktu zawarcia umowy o pracę z zamiarem obejścia prawa, a także art. 29 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst - Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) w związku z art. 67 § 1 i 32 Konstytucji przez odmowę przyznania prawa do świadczenia emerytalnego, mimo spełnienia wszystkich warunków do jego otrzymania, a ponadto przepisu art. 353¹ k.c. w związku z 67 § 1 Konstytucji przez niedozwoloną i godzącą w zasadę swobody kontraktowej

ingerencję sądu w stosunek prawny łączący strony. Ponadto w skardze kasacyjnej postawiony został zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. prowadzącego do nieuzasadnionej odmowy wiarygodności zeznań części świadków, a także art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. przez przerzucenie ciężaru dowodu na ubezpieczoną.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zostało uzasadnione koniecznością usunięcia z obrotu prawnego orzeczenia oczywiście naruszającego konstytucyjną zasadę swobody wyboru pracy przez ograniczenie dostępu do zabezpieczenia społecznego, mimo osiągnięcia wieku emerytalnego, oraz potrzebą rozstrzygnięcia prawa sądu do ingerencji w zasadę swobody kontraktowej.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, zgodnie z którym o fikcyjności zgłoszenia do pracowniczego ubezpieczenia społecznego świadczy tylko zamiar nawiązania stosunku ubezpieczenia społecznego bez rzeczywistego wykonywania umowy o pracę (por. wyrok Sądu Najwyższego z 28 lutego 2001 r., II UK 244/00, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 496). Potwierdzenie w stanie faktycznym sprawy rzeczywistego wykonywania czynności wynikających z umowy o pracę wyklucza więc uznanie zawartej umowy o pracę za nieważną ze względu na jej pozorność.

Podstawą do stwierdzenia nieważności umowy może być jednak również uznanie jej za czynność prawną podjętą w celu obejścia ustawy – art. 58 k.c., w związku z czym należy wyraźnie zaznaczyć, że czynnością podjętą w celu obejścia ustawy jest tylko taka czynność, która zmierza do osiągnięcia skutku zakazanego przez prawo. Nie wymaga potwierdzenia, że cel zawarcia umowy o pracę w postaci uzyskania świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie jest sprzeczny z ustawą (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r., II UK 320/04, OSNP 2006 nr 7-8, poz. 122), a także że stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., II UK 141/04, OSNP 2005 nr 15, poz. 235). O zamiarze

obejścia prawa nie świadczy także zawarcie umowy o pracę na okres jednego miesiąca. Sąd Najwyższy, w sprawach dotyczących uzyskania prawa do wcześniejszej emerytury wskutek krótkotrwałych okresów zatrudnienia stwierdzał jednoznacznie, że zawarcie umowy o pracę na krótko przed osiągnięciem wieku uprawniającego do uzyskania wcześniejszej emerytury i rozwiązanie tej umowy wkrótce po osiągnięciu tego wieku, nie może być uznane za działanie podjęte w celu obejścia prawa, jeżeli praca była faktycznie świadczona, a świadczenie to było przez pracodawcę odbierane (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2005 r., I UK 32/05, niepublikowany). Rozstrzygnął także, że sąd pracy nie ma potrzeby ustalania istnienia ekonomicznego i organizacyjnego uzasadnienia dla zatrudnienia pracownika gdy ustalił, że praca była świadczona w warunkach określonych w art. 22 k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2006, I UK 222/05, niepublikowany).

Prowadzi to do orzeczenia, jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).